

(1884-1970)

EL NOSTRE JOSEP CARNER

ASSOCIACIÓ POPULAR
D'AMICS DE LA CULTURA

Ajuntament de
Lloret de Mar
ARXIU MUNICIPAL

EL NOSTRE JOSEP CARNER

L'ESTADA I L'EMPREMTA DEL POETA
A LLORET DE MAR

Lloret de Mar, 1990

Primera edició: 1990

COBERTA

Retrat de Josep Carner i Puig-Oriol.
Frontispici a les obres completes.
Edit. Selecta. Barcelona, 1968.

PROCEDÈNCIA DE LES IL·LUSTRACIONS

Al peu de cadascuna.

MAQUETA

Esteve Fàbregas i Barri

© Associació Popular d'Amics de la Cultura
(APAC) i Cercle Alba de Prima.

Edita i ofereix: APAC i Cercle Alba de Prima

Dipòsit Legal: B. 27.304-1990

Imprès a Libergraf, S.A., Constitució, 19. 08014 Barcelona

PREFACI

Per Germinal ROS i MARTÍ
President i cofundador de l'APAC

El 1979 al nostre país començàvem a sortir d'un llarg temps de silencis en el qual havíem mancat de llibertats democràtiques; per a una part del nostre poble era l'aprenentatge d'una manera de viure en la qual el diàleg i el consens tenen un paper determinant. La manca de llibertats nacionals amb el que representava de restriccions per a la nostra cultura havia acabat.

En aquells moments en què estàvem en plena transició política, convenia trobar també en el terreny de la cultura formes d'actuar que s'avinguessin amb la nova situació democràtica. Es percebien encara greus formes d'intolerància que convenia reduir.

Amb aquest esperit nasqué l'Associació Popular d'Amics de la Cultura (A.P.A.C.), creada al setembre d'aquell any d'esperances democràtiques que fou el 1979. Convenia crear quelcom d'original a Lloret, que recollís les tradicions dels Ateneus de barri o de poble anteriors a la guerra civil amb realitzacions que eren bons exemples a seguir. No érem gaires més d'una dotzena els qui vam començar a l'APAC, i ara hem crescut i ens hem multiplicat.

En l'acte inaugural, amb un homenatge al nostre president honorari, el doctor Ernest Adler, fill adoptiu de Lloret, donàvem una primera empenta. Van seguir col·loquis sobre els corrents del teatre contemporani, la immigració, nuclears sí-nuclears no, debats sobre la qüestió nacional catalana, els drets de les dones... Obríem camí, amb dificultats, davant de gent que no volia aprendre ni comprendre. Portàvem a la tribuna, amb una aspiració

progressista, conservadors, liberals i radicals; d'altres d'ideologia cristiana que s'esforçaven a dur-la a la pràctica al Tercer Món. Així, han passat pels nostres fòrums creients i no creients, els uns i els altres respectats per tots.

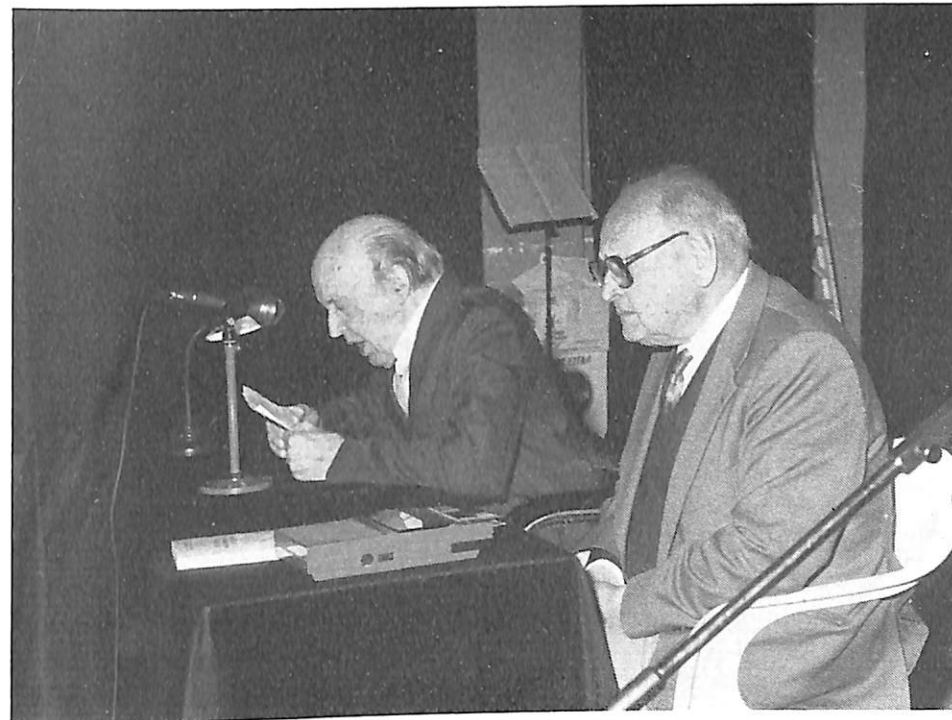
Hi ha en les nostres activitats una desena de Fires del Llibre i de la Rosa.

Amb el concurs «Lloret, el meu poble», ens esforcem contínuament a interessar els joves de Lloret en la coneixença de les seves arrels històriques, culturals i econòmiques. Ara, amb el guardó «Sa Gavina», volem honorar un lloretenc de mèrit.

Últimament demanàrem a l'Esteve Fàbregas i Barri que participés en un homenatge al poeta Josep Carner, organitzat per l'APAC amb el suport de «la Caixa». Va acceptar i va parlar a la Casa de Cultura, la Diada de Sant Jordi, 23 d'abril d'aquest any, d'un Josep Carner, amorós de Lloret, desconegut per la gran majoria de la gent. Va seguir un escollit recital de poemes, cançons i proses per Núria Candela, Carme Sansa i Miquel Gaspà (clarinet baix). Va ser un èxit.

Però queda molt més a dir sobre Josep Carner i la seva vinculació amb Lloret, per la qual cosa s'ha fet necessari publicar aquest treball més extens que porta per títol «El nostre Carner».

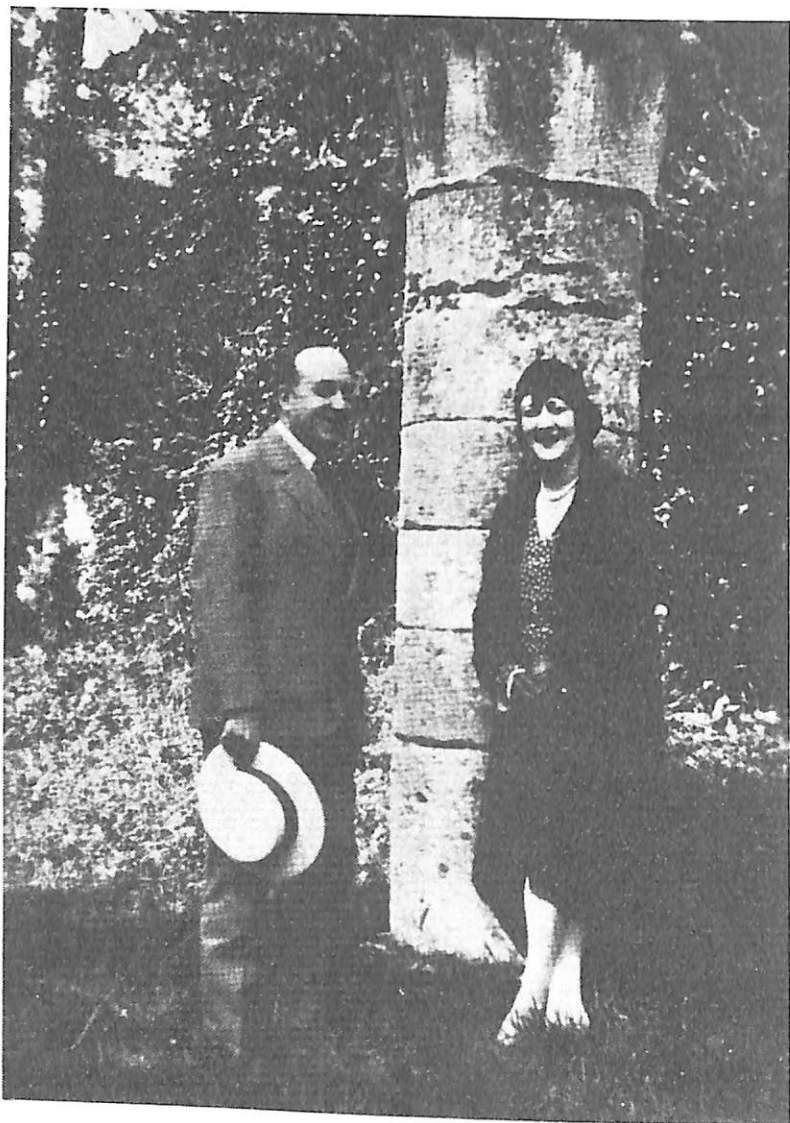
Confiam que aquest treball, que desitgem que arribi a tenir una gran difusió, ens ajudarà a tots a conèixer millor el poeta Carner i a enaltir la seva memòria.

Esteve Fàbregas (al microfon) i Germinal Ros.

Núria Candela, Carme Sansa i Miquel Gaspà, durant el recital.
(Fotos MAS).

Josep Carner a Mèxic amb la seva primera muller, la xilena Carmen de Ossa.
(Foto «Serra d'Or»).

EL NOSTRE JOSEP CARNER

Per Esteve FÀBREGAS i BARRI

Carner el 1933.
(Foto «La Vanguardia»).

Digna Presidència, amics tots, Déu vos guard.
Abans que tot he de felicitar els organitzadors i patrocinadors d'aquest acte i, especialment, la seva dedicació a Josep Carner, home i escriptor tan vinculat a la nostra vila, així com agrair-los la distinció de confiar-me'n la presentació.

Gràcies a dos lloretencs de digna recordança —don Nicolau Font i Maig i don Emili Martínez i Passapera— i a un grup d'artistes i d'homes d'esperit, Lloret de Mar s'honora d'ésser alhora una vila verdaguerina i una vila carneriana. Una vila cantada i afavorida per Mossèn Cinto i per Carner, dos poetes que, junt amb Maragall, són, ben segur, les tres figures més rellevants de l'art poètica catalana.

Si qualsevol població culta de la nostra terra ret homenatge a Josep Carner i Puig-Oriol, nat a Barcelona el 1884 i mort a Brussel·les el 1970, exaltarà merescudament un poeta i un escriptor genial; un autor precoç que ja havia publicat els seus primers escrits a l'edat de dotze anys i el primer llibre als disset. Va col·laborar amb Prat de la Riba a *La Veu de Catalunya*, va traduir Shakespeare, Dickens, Mark Twain, Lafontaine... Al costat de Pompeu Fabra va contribuir a l'obra normativa i d'en-

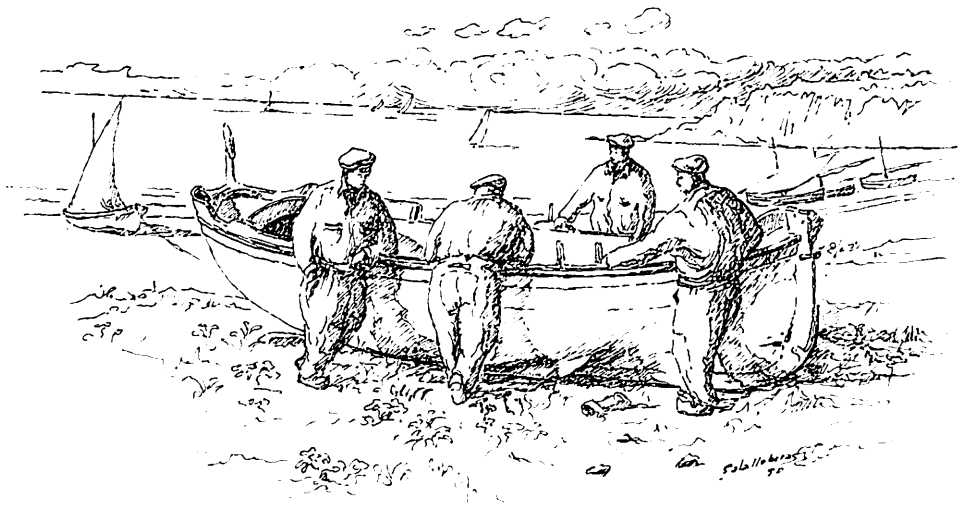
riquiment de la llengua catalana. La influència modernista en la seva obra inicial evolucionà de pressa cap al Noucentisme, del qual es considera un pilar fonamental. Albert Manent escriu d'ell en veritat que fou «renovador de la poesia, de la llengua i de la prosa». És ben mereixedor, doncs, del qualificatiu de *Príncep dels Poetes Catalans* que li ha estat donat.

Però a Lloret de Mar tenim un altre Josep Carner que hem conegut entrançablement i de la vora. I és d'aquest Carner tan nostre que volem parlar-vos i al qual en proposem d'oferir una vegada més la nostra admiració i la nostra reconeixença.

El Paradís Gentil

Els anys 1919 i 1920 Josep Carner va passar dos estius a Lloret i s'hi va lliurar en cos i ànima.

Tots els pobles i els valors de cada poble han tingut els seus descobridors. A Lloret de Mar fou el rector Jaume-Felip Gibert qui, a la darrerria del segle XVI, en descobrí i en va endegar les formes de ciutadania; Joaquim Botet i Sisó i Josep Galceran, a les acaballes del vuitcents, en descobrien la his-

«De vegades la barca és un veritable fòrum».
(Dibuix de Joan Sala i Lloberas).

tòria; dos pintors, Joaquim Torrecassana i Joan Llaverias en descobrien després el paisatge natural. L'any 1919 fou un poeta —Josep Carner— qui, amb una receptivitat i una ironia de bona llei extraordinàries, en descobria l'esperit.

Quan, l'octubre de 1919, la revista *D'Ací d'Allà* publicava *Lloret, paradís gentil* d'Olaguer Recó (Josep Carner), ningú no havia escrit de Lloret d'aquella manera. Ningú no s'havia adonat que «Lloret és clàssic, com Blanes és romàntic»; que la vida, a Lloret, «té ritmes alternants d'embranchida i de relaxament, de viure i de deixar-se viure», que són signes cabdals de la vida clàssica.

Ningú no s'havia adonat que «els pescadors no van a *La Nyerra*, sinó a ballar. Tenen un altre Casino per a llurs deliberacions. Aquest Casino és una barca vella, plantada en una terraplè. Consirosos, amb l'adusta i pura noblesa de la gent de mar, els pescadors deliberen al voltant de la barca. Enormement clàssics, fan averanys del temps, critiquen sòbriament les mudances de la vida. De vegades la barca és un veritable fòrum». I també: «El *quid* de la vida a Lloret és una llibertat alegre i amable. Podeu fer tertúlia a tot arreu. Podeu festejar a tot arreu. Podeu fer tombarelles davant el senyor Rector, si us plau».

D'aquell treball, no fou exagerat dir-ne el Pregó de Lloret davant la seva nova empresa: l'atracció de forasters, i el Primer Sindicat de Turisme de la vila, el va reproduir en el primer fullet turístic de Lloret que veié la llum els anys trenta.

L'estiuejant

Si la memòria no ens enganya, el poeta s'instal·là en un antic casal al carrer de la Vila, amb la seva gentil esposa Carmen de Ossa, i una filleta que, quan algú li preguntava «Com te dius?» contestava, eixerida: «Em dic Annetta Carner. Só catalana».

Josep Carner va venir providencialment a Lloret com un estiuejant més, en una època en què els estiuejants habituals pertanyien, amb poques excepcions, a la burgesia barcelonina —fabricants i botiguers— i, malgrat la importància d'alguns d'ells, no pesaven massa en el món de l'esperit. No hi fa res. Carner no venia a estiuejar com d'altres, cercant el lluïment personal o casar les filles. El poeta, tot i no trobar-se, generalment parlant, entre ar-

tistes i intel·lectuals, sabé adaptar-se delicadament a la vida un poc frívola dels estiuejants. Ell mateix ens ha descrit amb trets auris alguns aspectes d'aquella dolça vida a la platja i al casino dels senyors.

Pensem en el cotilló del *Círcol Lloretenc*, en els balls de vestits que els Zaragoza donaven de nit en els seus jardins, il·luminats a la veneciana. Pensem en la senyora de la casa, una joveníssima i formosa Conxita Font, fa poc traspasada —no pas morta— entre nosaltres, a l'edat de noranta-dos anys.

Carner animava i elevava el to de la colònia estiuenca i de tota la vila i els movia a participar en activitats artístiques i literàries.

Els lloretencs i els estiuejants s'honoraven amb la seva companyia i, les senyores sobretot, s'encantaven amb la pirotècnia de la seva paraula. Elegantment vestit d'estiu, com si Lloret fos Niça o Montecarlo, feia llargues excursions a peu a les platges i als boscos que envolten la vila. Era altament sensible a la dona jove. Montserrat Llaverias, Lutgardeta Garriga i Maria Lluïsa Papiol eren, entre d'altres, per al poeta companyes predilectes. A totes tres els va dedicar el sonet que transcrivim més endavant, una tarda que els van fotografiar junts en un jardí.

«Doña Paquita».
El sí de las niñas.
Enriqueta Villavechia.

(Fotos «D'Ací d'Allà»).

«Rita».
El sí de las niñas.
M.ª Lluïsa Papiol.

«Baldirona».
Lutgarda Garriga.

El Festival de Teatre

Fruits de la seva estada a Lloret van ser, aquell estiu del 1919, onze pàgines profusament il·lustrades a *D'Ací d'Allà* i un festival de teatre, a càrrec de joves i senyorettes de la colònia, a benefici dels pobres de Lloret. Representaren *El sí de las niñas* de Fernández de Moratín i *La Baldirona* de Guimerà. Fou un èxit.

Els Jocs Florals

L'estiu següent, les inquietuds de Carner es van traduir a Lloret de Mar en uns magnes Jocs Florals. Componien el jurat el mateix Carner, Carles Soldevila, Ventura Gassol, Josep Roig i Raventós, Martí Monteys, Josep Carbonell, Rossend Llates, Manuel Rodés... Per aclamació en foren nomenats presidents d'honor Joaquim Ruyra i Josep M. López Picó. No es podia anar més enllà.

Joan Llaverias havia decorat la sala amb un gust exquisit. El discurs presidencial de Carner fou memorable. Féu radiar de *Sa Caleta* de Lloret, «aquest lloc d'intercanvi entre la mar i la muntanya, on podrien fer conversa un senglar i un delfí», l'origen veritable de Catalunya, amb enginy i gràcia un xic picants i «amb fonaments superiors —digué *La Veu*— a tota escomesa crítica de caràcter purament científic».

Guanyà la Flor Natural un jovenet de vint-i-dos anys, Marià Manent, amb aquella deliciosa *Cançó Trista* que figura a l'obra completa de l'autor que, en bona hora, ens va oferir *Columna* l'any 1986.

Sa Caleta «on podrien fer conversa un senglar i un delfí».
(Dibuix de Joan Sala i Lloberas).

Marià Manent. Guanyador de la Flor Natural el 1920. (Foto «G.E.C.», vol. 9).

Lutgarda Garriga. Reina de la Festa.

Manuel Rodés, l'orador enamorat.

(Col. Germans Rodés i Garriga).

Emmig: La Reina de la Festa. Cort d'Honor: Srtes. Enriqueta Villavechia, Rosa Durall, Maria Rodés, Carme Llobet, M.ª Lluïsa Papiol i Maria Torres. Patges: Arcadi, Pere i Antoni Conill i Mataró.

El poeta llorejat va fer present del Premi a la dameta de la seva elecció: Lutgarda Garriga i Roca, «d'ulls assolellats», la qual, com a Reina de la Festa, lliurà els altres premis als qui en foren guanyadors: Carles Riba, Clementina Arderiu, Bofill i Mates, Felip Graugés, Arús i Colomer i d'altres. També a un lloreter, mossèn Josep Mundet i Vidal, de bona memòria.

I en aquell ambient, caldejat per la poesia, sorgí un colofó digne de la gaia festa. El jove lletrat Manuel Rodés i Areñas, que, amb parla fogosa i florida, pronunciava el discurs de gràcies, en cantar la bellesa de la Reina de la Festa, «símbol de la Pàtria i encís de les platges lloretenques», féu a la donzella, davant mil persones, potser sense adonar-se'n, una autèntica declaració d'amor. Ni al públic ni a la premsa no els va passar per alt aquella flor que es badava.

Acabada la Festa els poetes acompanyaren Lutgardeta a dur el ram a la Verge de Loreto. Poc temps després, el jove orador la pujava com a núvia a l'altar.

Albert Manent escriu que aquells Jocs Florals del 22 d'agost de 1920 foren l'apoteosi de l'estada de Carner a la vila marinera i també dels darrers temps de sojornar a Catalunya. «Tot un període de la seva vida i d'una part de la vida cultural catalana (aquella que volia incorporar l'alta burgesia, frívola o assenyada a les lletres del país) es cloïa amb aquesta festa noucentista, encara.»

A Lloret de Mar, els homes d'esperit, d'una generació a l'altra, no han oblidat mai més Josep Carner ni Marià Manent —l'inspirat cantor dels «gesamins exquisits d'aquest poble de marina!», ni Lutgardeta, ni el malaguanyat Manuel Rodés, el seu espòs, víctima innocent de la Revolució espanyola del 1936, a l'edat de quaranta-dos anys i pare de set fills petits.

També Carner va tenir present sempre més la Vila del Llorer. En narrar com va conèixer en Llaverias, conta el poeta que va ser «venint ell d'una cala i anant a una casa de pescadors on té la sort de viure els istius INOBLIDABLE EN AQUELL INDRET INOBLIDABLE DE LA COSTA BRAVA QUE ÉS LLORET».

Els Goigs de Sta. Cristina

L'ingrés de Carner a la carrera diplomàtica no detingué pas la seva afecció a la nostra vila. L'any 1921 obtingué un premi als Jocs Florals de Girona —un premi ofert pel Canonge Vilà, infatigable promotor del Tercer Lloret— amb uns goigs a Santa Cristina. Són els famosos goigs poètics que, anys després, revisats pel seu autor a l'exili, don Emili Martínez i Passapera, zelós Obrero de la Santa, féu editar dignament.

Per a aquesta obra Carner es va subjectar fidelment a la rima i a la mètrica imposades per la música tradicional i aconseguí així, per al culte de la Santa i per a la poesia catalana una composició insuperable. Jo em pregunto si cap altre Sant o Verge de Catalunya són lloats amb uns goigs o triomfs de més qualitat.

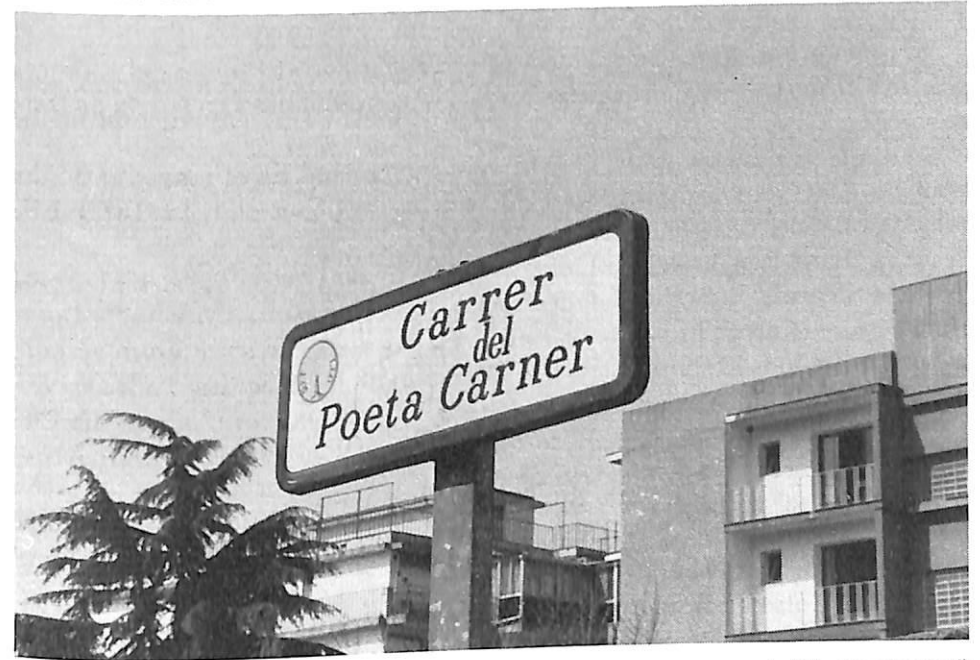
Emili Martínez desitjava que la música d'aquests goigs reformats fos composta per Pau Casals. Aquest va acceptar, però, en morir al cap de poc, els goigs i la Santeta van quedar orfes del seu geni.

Mossèn Jacint Verdaguer va trobar a Lloret, en els anys més amargs de la seva existència, un coixí bla per reposar, baladament per poca estona, la seva testa atribolada, Josep Carner, afortunadament, va gaudir en aquest «paradis gentil» algunes de les hores més felices de la seva vida.

(Dibuix de A. Opisso).

Un modest carrer

(Foto Joaquim Arpi).

Això no obstant, mentre a Verdaguer Lloret li va dedicar el nostre primer passeig, davant la mar i un Centre Cultural, i a Lloret fou erigit el primer monument a la seva memòria, a Carner no sabem que li hàgim tributat fins ara altres honors que un modest carrer.

Per cert que Josep Carner, ja vell, no va arribar a capir mai que, tot i les circumstàncies polítiques per què travessava el nostre país, un Ajuntament tingués la gosadia de dedicar una via pública al Poeta Carner. Quan el senyor Martínez i jo mateix li ho vam fer saber per escrit, l'amic no ho va entendre bé. Va contestar, molt trist, preguntant si a Lloret de Mar ENCARA EXISTIA un carrer dedicat a un pobre poeta català a l'exili.

Tant de bo l'acte d'avui servís per avivar als bons lloretencs la memòria de tot allò que devem al Mestre!

Si gràcies a mossèn Cinto Lloret és coneguda per «El poble del Llorer», gràcies a Josep Carner Lloret és coneguda poèticament per «La Pàtria de Dafne».

«Lloret —va deixar escrit el *Príncep*— havia estat en el temps antic un gran lloredar vora les ones. Apol·lo devia haver-hi festejat. LLORET ÉS, POSSIBLEMENT, LA PÀTRIA DE DAFNE».

A les Dones Senyaleres de Lloret —la Màrtir de Tiro, la Verge de Loreto, Madona Sicardis, la Senyora de Rossell, l'Obrera de Santa Cristina, la Dona Marinera...— Carner hi va afegir Dafne. És per això que avui tenim acreditades institucions i establiments que duen el nom de la deessa. La frase carneriana obre a Lloret àmplies possibilitats. Jo mateix, per si algun dia Catalunya, com fan totes les nacions modernes, decideix crear un Ballet Nacional, vaig escenificar, en versió coreogràfica, *El Trànsit de Dafne*.

Dafne és, tal volta, el tema més adient per a un possible monument nostre a Carner, que fóra al mateix temps una magnífica al·legoria, en bronze i granit, a l'Origen Poemàtic de Lloret.

Veiem la nimfa, dreta enmig de llores de cara a la mar, en el moment suprem en què implora la protecció de Gea, sa mare, davant la imminent arpada d'Apol·lo, que la persegueix. Prefereix morir verge que ser posseïda pel més bell dels homes. Gea l'escolta. La Terra es bada i la casta donzella comença de convertir-se en llorer... En noble Llorer, el nostre arbre emblemàtic. Pensem-hi!

Mentrestant ara, per acabar, permeteu-me que em complagui a recomanar a tothom aquella fórmula magistral de felicitat en la vida que també fou Josep Carner qui va llegar-nos-la; aquella recepta que oblidem massa sovint tots plegats. És la següent: «50 per cent d'instint incoercible, 25 per cent de melangia i 25 per cent de gratitud».

CANÇÓ TRISTA

Poesia de Marià MANENT guanyadora de la FLOR NATURAL en els Jocs Florals promoguts per Josep CARNER, a Lloret de Mar l'any 1920.

Ai, gessamins exquisits
d'aquest poble de marina!
Floriu de cara a la mar,
vora l'acàcia polida,
floriu sota el llimoner,
o ran d'una aigua adormida,
quan les roses del jardí
ja es decanten una mica.

Jo me'ls contemplo de nit,
damunt la muralla grisa;
tremolen dins el perfum
i semblen estrelles vives.

De bon matí n'he collit,
quan les herbes són humides.
N'he collit un branc gentil
per donar a la meva amiga.

Feia ombra el gessamí
damunt l'aigua d'una pica:
aigua verda i transparent,
amb núvols de molsa fina.

L'amiga ha oblidat el branc
i l'aroma s'esvaïa
damunt el piano antic,
dins la cambra recollida.
Ai, flors quin posat més trist,
estrelles sense clarícia!

Si fóssiu damunt son cor

tindria la vostra vida
un guany d'aroma immortal
i un glatir d'estrella viva.

Com els astres de la nit
que reposen una mica
a la carena ondulant
amb tremolors de celistia,
us fóra bell reposar
damunt el pit de l'amiga.

N'he collit un branc de nit,
quan la llum és fonedissa.
La lluna ja minva un poc,
ix roja com una síndria,
amb un senyal de les dents
de fades enllaminides.

N'he collit un branc de nit
amb unes flors ben florides.

Pel silenci perfumat
la lluna tota es llanguia.
Ai, gessamins exquisits
d'aquest poble de marina!

Hi ha boires al meu cor,
d'un nou refús de l'amiga:
les flors s'han quedat amb mi
i he vist com es decandien.

Gessamins collits de nit,
gessamins collits de dia:
sou una deixa mortal,
dins l'urna closa d'un llibre.

Vindran les vetlles d'hivern

i, flairant la deixa antiga,
dins la febre de ciutat
tindrè l'ànima encongida.

No veuré el rostre suau
com una rosa florida,
ni els llavis rojos i humits
ni aquelles trenes polides.
Entre boirines subtils,
seràs una ombra esllanguida,
amb el vestit de ponent
o el de les llunes blavisses.

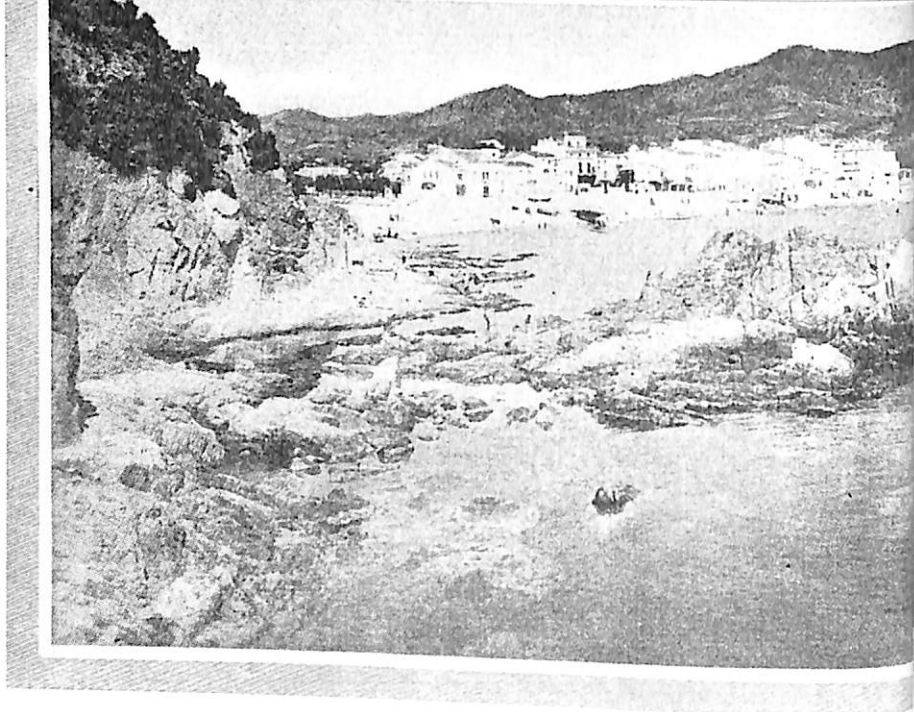
Gessamins, doble refús:
oh trista blancor marcida!
Seran llavor dins mon cor
i trauran nova florida:
faran flors de llanguiment
i aromes de melangia.

Joan Lloverias amb la seva esposa i filla Montserrat,
a la casa de pescadors (cal Canari) de Lloret, on el va
conèixer Josep Carner.

(Col. Lluís Cantín i Lloverias).

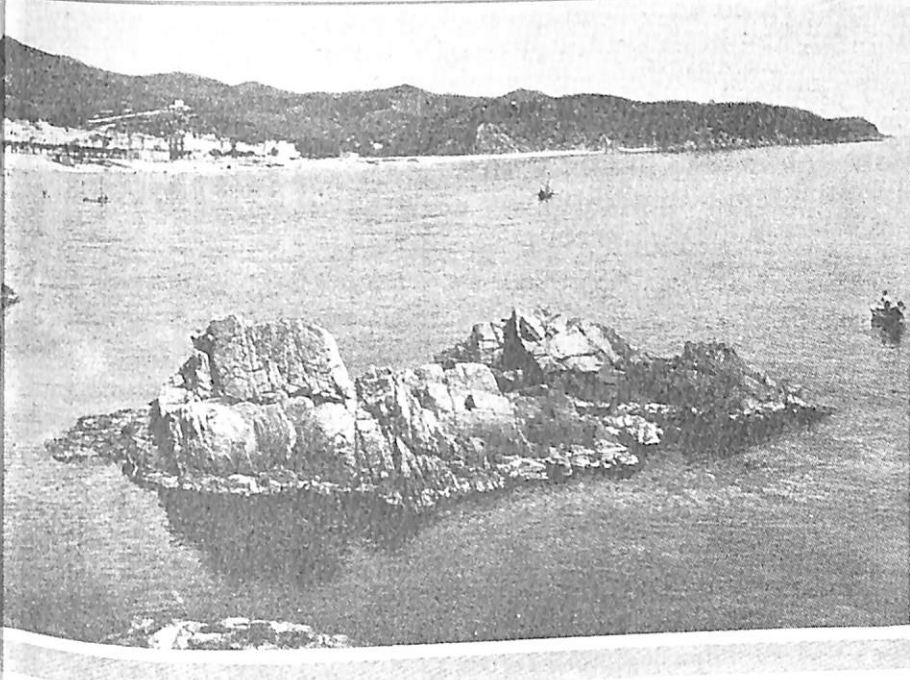
TRES COMPOSICIONS DE JOSEP CARNER INSPIRADES A LLORET DE MAR

LLORET, PARADÍS GENTIL

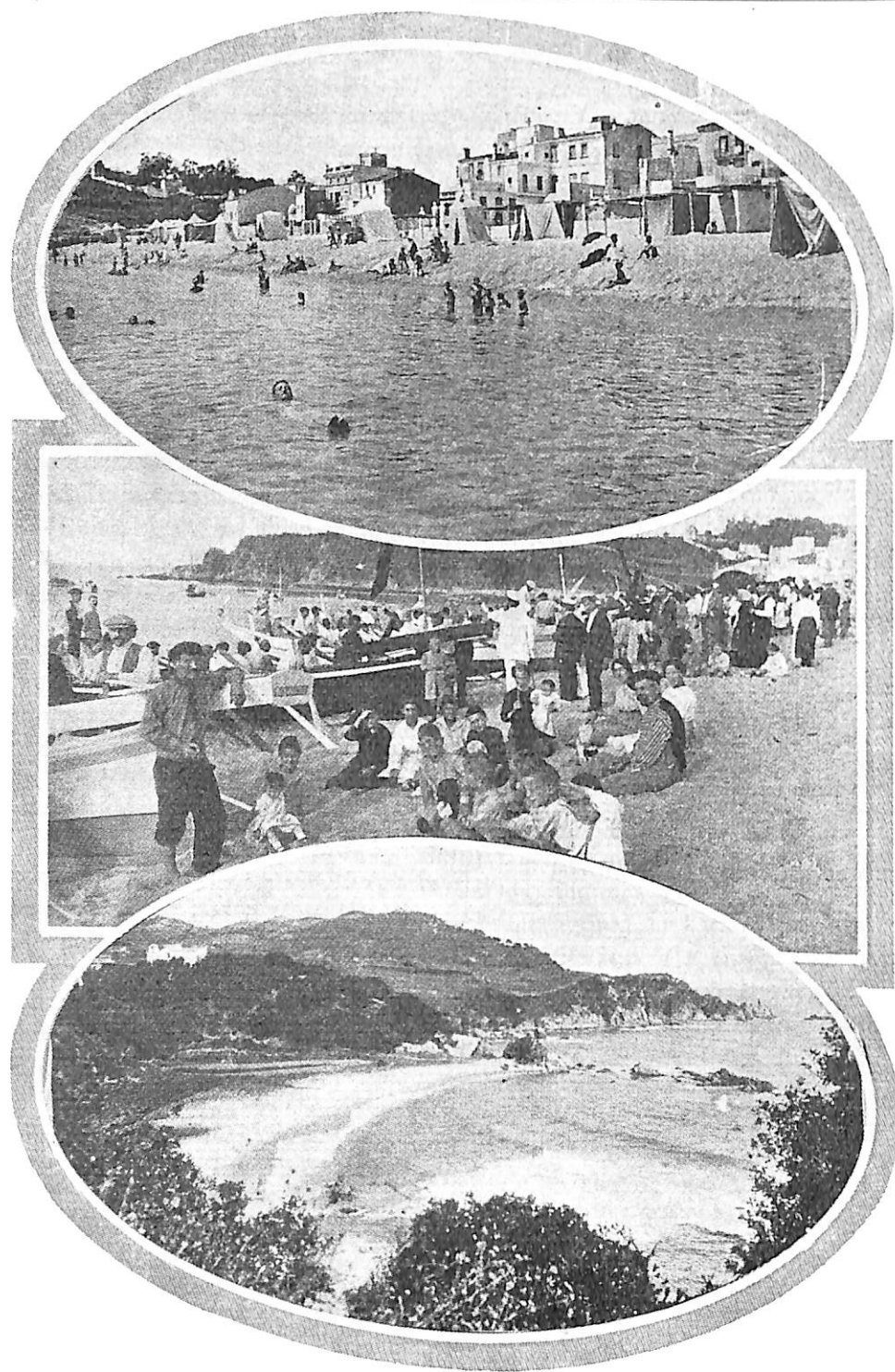
Festejadora del contacte regalat, màgic, amb la mar, Catalunya la ceneix amb múltiples abraçades o garlandes d'arenes i de roques. No hi ha garlandes més fines i més pures que les lloretenques. En Camprodon en el seu castellà macarrònic ho va reconèixer, però d'una manera insuficient i carrinclona. I és que aquell gran geni de *La Tornada d'En Titó* i *La Teta Gallinaire*, quan escrivia en castellà batia el record de la cursileria inefable que sempre ha estat la martingala inequívoca del teatre castellà. Realment, Lloret és inexplicable en la parla de *La Flor de un dia* i *La Vida es Sueño*. No doneu faves a qui no té queixals.

Voltat d'un amfiteatre regular de muntanyoles —cap d'elles no amenaça tràgicament ni torreja ensuperbida com un *non plus ultra*— la vida de Lloret s'estén a ran de mar (veieu-la de la Caravera estant), com si en una llenca de terra les ones, en lloc de deixar-hi petxinetes, hi haguessin deixat cases clares, amb patiets on hi ha hortènsies o jardinetes on hi ha geranis de dues dotzenes de colors. La mar les deu haver deixades ben arran de sí maiteixa, per la seva pròpia alegria. Aquesta opinió té el seu fonament. Algunes vegades la mar ha fet en dies de maltempada, un gest maquinal de tornar-

Vista general de Lloret del Mar.

se a quedar la vila de Lloret. A més, a totes les cases, ja sigui a la tauleta de la sala, o bé, dins l'alcova, a costat i costat de l'escaparata, hi ha petxines, conquilles, i algunes de desusades a Lloret, d'aire exòtic: senyal que la mar va deixar les cases fins i tot guarnides. A més, en nombrosos indrets de les cases (al pati, a la cuina, a la cambreta menuda on hi ha un seient perforat) hi veureu com les rajoles de València en molts d'indrets encara són blaves, i per cert amb una mostreta fantàstica, de ratlles blanquinoses, que és una mena de petrificació de les escumes. Després, les cases de Lloret a l'estiu, amb les persianes, tenen unes transparències verdes que jo trobo immensa-ment suggestives de la mar, sobretot si hom combina aquesta sensació normal amb l'olfativa de proximitat transcendent de musclos i imminència de sopa de rap. I, encara, veu's aquí un altra deixa, de la mar. A gairebé totes les cases de Lloret, hi ha, baldament invertits en valors de l'Estat, 30.000 duros. Aquells duros, guanyats o heretats, han vingut d'Amèrica; tenen aire de salaborr. La prosperitat és un segell de la mar. Vora la mar, la vida no té més remei que ser gris; i Lloret, benamat de la mar, no té més que habitants rendistes. El sagristà, el vigilant, el nunci —no és pas que em consti

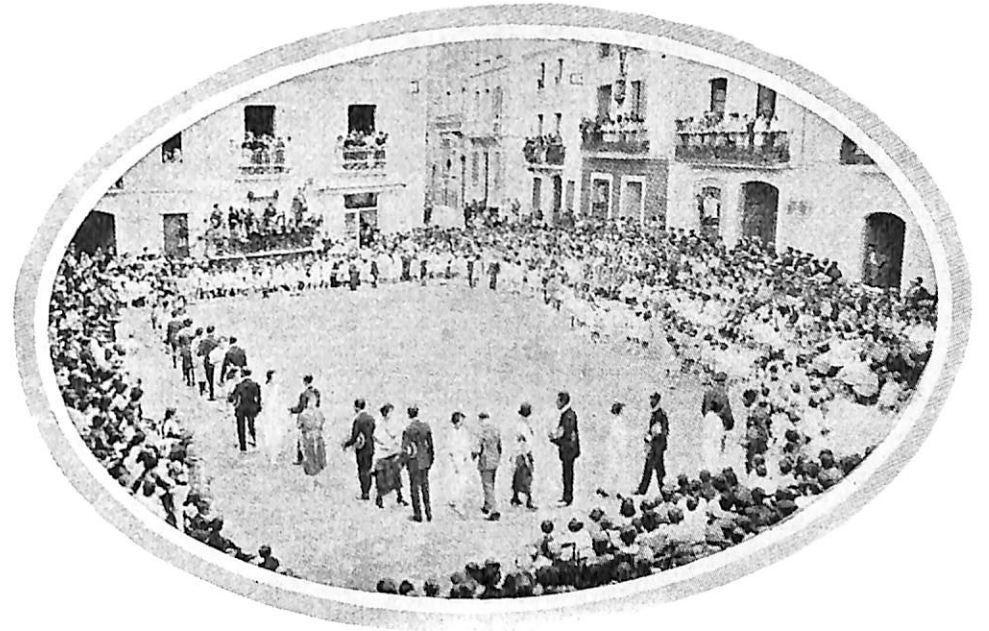

els peixos, mar endins, fins a Mallorca.

Lloret és, per tots cantons, un bé de Déu. ¡I quines eixides tan boniques que un hom s'hi permet! Santa Cristina, Tossa —d'anomenada, com Lloret, en tot lo món—, cales com la Boadella, que sembla haver de contenir en sos caus impressionants algun oblidat tresor de pirates; Fenals, regular com una pista; Canyelles, on sembla que els pins es barallen amb les ones; Banys, Cala Moresca i altres sojorns memorables de bellesa, de magnífics pins escamarlats damunt la roca, penyes grises o oxidades, listons de vinyes, rieres d'alocs florits, grenys plens de ginesteres. Però si els matins són delitosos a l'aigua, nedant, jaient a la sorra —cosa més pura que la mateixa metafísica—, lliscant en patins damunt l'aigua atravesada de serpents de llum o barquejant, mesclats, nautes i sirenes; si les tardes són delitoses amb llur amoixadora benignitud daurada, la sensació de riquesa en els camps, l'atreitor d'un torrent amuradat de canyes que favoreix les confidències de l'amistat i les tendreses de l'amor, la berena de raïms robats, la vista magnífica del Crepuscle, no cal amagar que les nits de Lloret són una cosa única en tota la costa. La nit a Lloret comença a les onze; que és quan la gent ha acabat de sopar. Aleshores hi ha els passeigs pel passeig: duos, ròdols i colles. De darrera una palmera us surten dues noies que no us n'adoneu, o, darrera el banc, us causa un surt la veu d'un noi que diu, gutural: —Bona nit. —Hi ha xiscles perquè salta un gripau a prop d'unes faldilles. Hi ha el pur espectacle de l'èxtasi llunar, o, en nits de fosca, la gentil ficció de molts d'un port cosmopolita, creada per les barques que són a entabanar el peix amb llurs poderosos llums d'acetilèn. Hi ha les últimes notícies, les xafardereries totes fresques. Sota una aura fina, els cors dels nois s'enterneixen, i les noies riuen: en una noia, l'instint de riure és un instint de defensa. I, moltes nits, es balla. I ballar vora el mar és una cosa que cap altra cosa no s'hi pot comparar. Amuntegar-se, cenyir-se, giravoltar vora la gran solitud i el gran silenci, vora el bleix dolcíssim, i l'onada que mor d'incògnit, sense gairebé cabdellar-se ran d'arenes, és una cosa que oprimeix el cor amb la suprema felicitat de la vida (que és una felicitat que no tenim inconvenient en donar-ne una recepta: 50 per cent d'instint incoercible, 25 per cent de melangia i 25 per cent de gratitud). I després ve l'orgia, una orgia genuïnament llorentenca: xacolata i xampany. I després ve la son, una son que dura de les dues o les tres de la matinada fins que us desperten a canonades al cap de deu o onze hores, alarmats de la nostra insensibilitat. Aleshores saltem a baix, amb un surt: —Aviat, a tots els tenderols, hi haurà senyores i noies fent jerseis.

Aviat començarà l'estesa dels sotmesos a un mètode persistent de torrefacció. Aviat veurem les banyistes, amb aquelles carones molles que ens fan glatir. Hem d'inaugurar el compliment de nostres deures. Anem tot seguit a jeure a la sorra. Comparant-los amb el jeure a la sorra, el dormir és groller, l'amor és inconfortable, l'amistat és insegura, l'home que menja sembla que s'embotorni, l'home que beu sembla que s'ennuegui. Jeure a la sorra és enaltir-se mitjançant les infiltracions escollides de la mar, del cel, del sol; és esdevenir una mena de clandestí semidéu que no té ganes de dar-se a conèixer, per a defugir les *corvées* de tota posició oficial. Un hom coneix que, jaient a la sorra una mica més, li eixirien ales o es faria invisible. Hom n'està segur mentre Lloret enlluerna tant com el sol, arrengrerat davant l'aigua, a la nostra esquena: Lloret, Paradís Gentil.

Olaguer RECÓ
(Josep Carner)

La dansa de les morratxes.

El Passeig del Mig, de la vila de Lloret.

(Fotografies Martínez a «D'Ací d'Allà».)

UN VOL D'ORENELS

Un sonet que Josep CARNER va dedicar a les senyoretes *Montserrat Llaverias, Lutgarda Garriga i Maria Lluïsa Papiol*, una tarda que els van fotografiar junts en un jardí. El jardí del preclar jurista català, fill de Lloret, don Ramon Coll i Rodés, al carrer de Sant Lluc.

El poeta no era vell. Tenia trenta-sis anys.

Trista esquena aclaparada,
pobres cames infidels,
braços lassos, veu trencada,
que só vell diuen cruels.

Só l'alzina calcinada:
ho ha volgut el llamp dels cels;
se'm dispersa la fullada,
se m'eixuguen les arrels.

Sols m'endolci una vegada
la nostra breu jardinada,
mes tres flors, mos tres estels!

Que jo era aquella diada
com una rata-pinyada
enmig d'un vol d'orenels.

Aquesta poesia va romandre inèdita fins l'any 1959, en què Esteve FABREGAS i BARRI la va fer pública en el seu llibre «Lloret de Mar».

Goigs a llaor de SANTA CRISTINA

venerada a la famosa capella de Lloret de Mar

Poesia: Josep CARNER
Música: Odiló PLANÀS
Monjo de Montserrat

Expandeixla llum divina,
OH CRISTINA!
APAIVAGA EN NIT FUNESTA
AGONIA, DOL, TEMPESTA.

1. Noble verge de Toscana,
qui et demana
de creuar la mar pregona
per venir devora l'ona
catalana?
Guanyaràs palma i corona,
que és Jesús qui t'encamina.

2. Amb les mans damunt llurs ares
obligares
falsos déus a córrer en doina;
or i argent en feble roina
trasmudares;
de llurs miques fas almoina.
Dóna'ns or de fe divina.

3. Despullada i flagel·lada,
ja esquinqada
amb els claus fa carn de roses,
de Jesús encara goses
dir-te amada,
mans al si, parpelles closes
i amb gonella purpurina.

4. Que et perjuris vol ton pare;

ell, encara,
mana encendre una foguera
sota teu; la roda fera
l'aclapara;
però el foc només vulnere
mala gent que t'abomina.

5. En presó, bé tes ferides
són guarides;
àngels vénen a la cura;
quanta d'ala que fulgura
quan els crides.
El teu cos es transfigura
d'una joia matutina.

6. Amb greu càrrega a l'esquena,
de Bolsena
dins el llac fores llançada;
cohort d'àngels t'és donada
que t'emmena
de llotosa fondalada
a ribera tendra i fina.

7. Bres de ferro que s'arbora
poc devora
el teu cos. Ni et fa llamença
forn de brasa vermellanca,
ni t'astora
serp que arriba famolenca
ni escurçó de vil metzina.

MÚSICA DELS GOIGS

8. Si la llengua t'han llevada,
retornada
missatgera, dius sense ella
de Jesús la meravella.

Benaurada,
munta al cel la cantarella,
rossinyol que ja no fina.

9. Colliu roses, violetes
dins les pletes
del Senyor. Santa diada!

Mor Cristina, traspassada
de sagetes;
llir i palma té, encisada.
Diu Jesús: Amada, vine.

10. En el cel i enmig d'esteles
te'ns reveles;
i ames ja, com nou estatge,
nostra vila, nostra platja,
nostres veles;
dóna'ns fe, donà'ns coratge
si la mort se'ns aveïna.

MODERAT

Entzada *Tornada*

mf Ex - pan - deix la llum di - vi - na *f* Oh Cris - ti -
na, a - pai - va - ga en nit fu - nes - ta a - go - ni - a, dol, tem - pes - ta .

Estrofes

No - ble verge de Tos - ca - na, ¿qui et de - ma - na de cre - uar la mar pre -
go - na per ve - nir de - ve - ra l'o - na ca - ta - la - na? Gua - nya -
ràs pal - mai co - ro - na, que és Je - sús qui ten - ca - mi - na.

L'EMPREMTA

L'empremta que van deixar a Lloret de Mar l'estada de CARNER i les obres que va inspirar-li subsisteix en aquesta vila i s'augmenta després de setanta anys.

Fou Josep CARNER, com hem dit, qui va escriure la frase «Lloret és, possiblement, la pàtria de Dafne», amb totes les seves possibilitats. Dafne i Apol·lo són presents, d'ençà de llavors, a l'origen poemàtic de Lloret, d'«Aquest poble del Llorer», segons mossèn Cinto. Han inspirat un ballet clàssic i una sardana. Duen el nom de Dafne un grup teatral i dos acreditats establiments comercials. El mite és conegut i comentat en treballs literaris i escolars.

A les funcions religioses del 24 de juliol, festivitat de Santa Cristina, i de l'aplec dels Perdons al Santuari, es canten els goigs poètics de Josep CARNER i Odiló PLANAS amb preferència als tradicionals.

L'última estrofa d'aquests meravellosos goigs —«I ameu ja, com nou estatge, nostra vila, nostra platja/NOSTRES VELES»— ha donat nom a dues importants exposicions de pintura i de temes navals i a un llibre.

I el món marxa.

Apol·lo i Dafne.

(Dibuix de Julià Grau Santos).

EL TRÀNSIT DE DAFNE

Guió per a un ballet clàssic en un acte i sis escenes, per Esteve FABREGAS i BARRI (del llibre «El Ballet Clàssic Català», Edit. Selecta. Barcelona, 1984).
Música de Joan Altisent.

MOTIU

Mentre Apol·lo toca la flauta, durant els seus esplais pastorívols, vénen les Nimfes i l'envolten. Una de les noies —Dafne— li arriba al cor. Apol·lo, enamorat, la galanteja. La noia el defuig. Apol·lo insisteix en les seves previsions amoroses, cada cop amb més vehemència. Dafne, reiteradament, refusa l'amor del déu i es fa escàpola. Apol·lo, cobejós, l'encalça i, en el moment en què està a punt d'aconseguir-la, Gea (la Terra) escolta els crits de la casta donzella, obre la sina i colga la verge amorosament. On ha estat immolada la donzella, creix un llorer.

DESPLEGAMENT DE L'OBRA

PRELUDI orquestral

L'acció se situa a la platja de Lloret, anomenada antigament «La Platja dels Llorers».

Llum d'aurora, naixent.

Escena 1. — Apol·lo. Nimfes. Després, Dafne.

Apol·lo toca la flauta (Solo).

En sentir-lo tocar, vénen les Nimfes i l'envolten.

Corren i juguen prop de les ones.

Entra Dafne (Solo).

Apol·lo se n'enamora i la festeja (Pas a dos). La noia el defuig.

Les Nimfes, de mica en mica, s'enretiren i els deixen sols.

Escena 2. — Apol·lo. Dafne. Surt el sol.

Apol·lo assetja la noia cada cop amb més vehemència. Dafne, reiteradament, refusa l'amor del déu i es fa escàpola. Apol·lo reté a la mà un vel de la donzella i el besa. Se'n van.

Escena 3. — Pastors i Nereides. Després, Apol·lo. Entren les Nereides perseguides pels Pastors i dansen plegats. És una dansa d'amor: l'etern festiu del Mar i la Muntanya. En retirar-se el conjunt, acabada la seva intervenció, una Nereida i un Pastor queden sols, abraçats, enmig de l'escena. En sorprendre'ls Apol·lo, fugen.

Escena 4. — Apol·lo.

Apol·lo (Solo). Expressa la seva passió per Dafne i el seu neguit per posseir-la. Se'n va.

Escena 5. — Dafne. Nimfes. Després, Apol·lo. Una veu interna (crits de Dafne).

Dafne i les seves companyes van a la platja per prendre un bany. Apol·lo assetja amb deler creixent la seva estimada. Les Nimfes intenten protegir-la. Apol·lo, irat, les dispersa. Dafne fuig. Apol·lo l'encalça, l'atrapa i, en el moment en què va a aconseguir-la, la verge, aterrida, s'encomana a Gea, sa mare. La Terra l'escolta, obre la sina i salva la casta donzella dels desigs del déu pastor, colgant-la per sempre, piadosament.

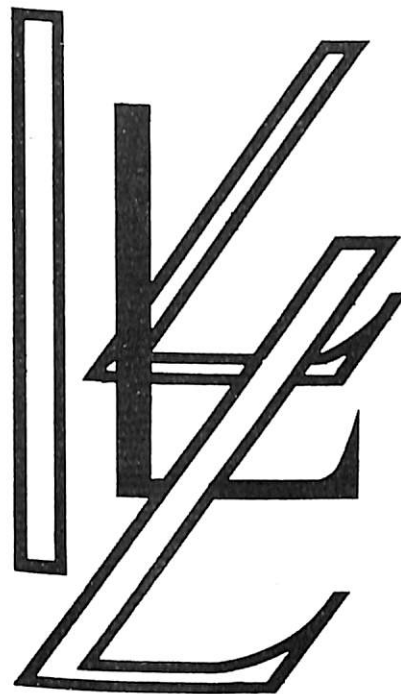
Escena 6. — Apol·lo. Nimfes. Després, Nereides i Pastors. Cor de verges.

Apol·lo contempla atònit el trànsit de Dafne. Un cor interior de veus femenines entona un càntic de lloança a la deessa. Les Nimfes dansen. La

terra trontolla. El cos de ball s'atura. Tots queden immòbils. A poc a poc, a l'indret on ha estat immolada la donzella, hi creix un llorer. Un raig de sol cau sobre l'arbre. Apol·lo s'hi acosta i l'abraça. Dóna mostres de penediment. En homenatge a la seva estimada, convertida en llorer, cull unes branques i en fa una corona. Temps a venir el llor servirà per a consagrar la glòria dels poetes i dels herois. Cauen del cel fulles de llorer. Entren les Nereides i els Pastors. Ballen amb les Nimfes. Mentre els conjunts van desapareixent entre calitges, apareix un cercle lluminós envoltant el llorer, símbol de la Victòria.

TELÓ

LLEGENDA DE DAFNE I LLORET

DAFNE, deïtat mitològica grega, filla del déu Peneu, és la mare del llorer, planta tan arrelada a la glòria dels herois i dels poetes com a la bona cuina i als bons menjars.

DAFNE fou adorada per Apol·lo, de qui refusà l'amor. Apol·lo la va perseguir, però en el moment en què, després d'atrapar-la, anava a aconseguir-la, Gea (la Terra) va escoltar els crits de la donzella, va obrir-se i va ocultar-la piadosament. A l'indret on va desaparèixer la casta donzella, hi va néixer un llorer.

L'estreta relació etimològica i heràldica que el llorer té amb Lloret féu que el poeta Josep Carner escrivís en el seu «Lloret, Paradis gentil»: «Lloret havia estat en el temps antic un lloredar vora les ones. Apol·lo devia haver-hi festejat. Lloret és possiblement la pàtria de DAFNE».

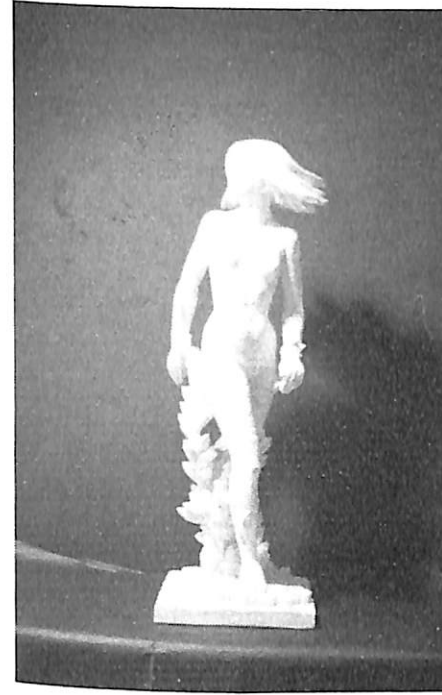
Aquesta felicitat localització del mite de DAFNE a la platja de Lloret, pel Príncep dels poetes catalans, va inspirar a l'escriptor Esteve Fàbregas i Barri un molt bell passatge: «Si Santa Cristina va preferir el martiri abans d'adorar Apol·lo, DAFNE va preferir morir engolida per la Terra abans de lliurar-se al déu. Protegint Lloret, Santa Cristina és la nostra Verge cristiana; DAFNE és la nostra Verge gentil».

Text extret de la Carta del «Restaurant DAFNE» del CASINO DE LLORET DE MAR.

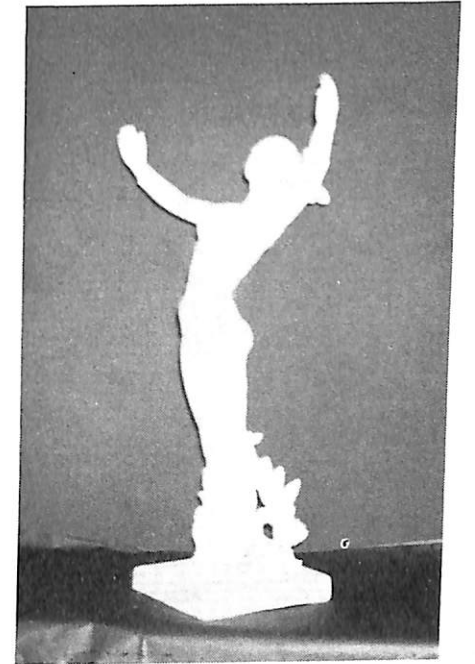
L'ESCULTURA

Estudis de l'eminent escultor català Ricard SALA, amic de Lloret, per a una monumental estàtua de DAFNE.

Podria ser, un dia, una vibrant al·legoria de l'ORIGEN POEMÀTIC DE LLORET i un record permanent de Josep CARNER, que en va tenir la idea.

(Fotos Ricard Sala).

(Col. Josep Bernat i Montero).

L'excel·lent «Grup Teatral DAFNE» de Lloret de Mar que dirigeixen els senyors Josep Bernat i Xavier Alberti.

EL GALANTEIG D'APOL·LO (Sardana)

Dintre les audicions populars de sardanes cada dissabte d'estiu al vespre, davant la mar, el 13 de setembre de 1980, la cobla «Ciutat de Girona» va estrenar amb èxit la sardana EL GALANTEIG D'APOL·LO, del jove compositor lloretenc Xavier ALBERTI, inspirada en el mite de Dafne que CARNER es va complaure a situar a Lloret de Mar.

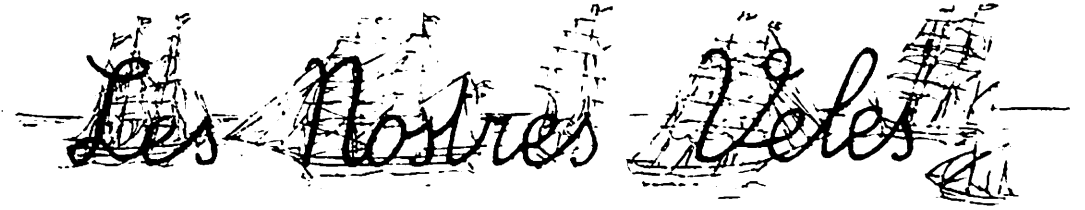
ΔΑΦΝΕ

(Casino de Lloret de Mar).

Començament dels curts

Fragment dels llargs

(Dibuix d'Agustí M. Vilà).

L'última estrofa dels GOIGS POÈTICS DE SANTA CRISTINA, de Josep CARNER (1921), va inspirar el títol de les dues memorables exposicions retrospectives de pintura i temes navals que, amb el nom de «NUESTRAS VELAS», es van celebrar a la Casa de la Vila el mes de juliol de 1955 (Centenari de MARINA) i l'octubre de 1969 (I. CURS DE PORTS ESPORTIUS) i, actualment, el magnífic estudi, fins avui en dos volums, «LES NOSTRES VELAS» d'AGUSTÍ M. VILÀ i GALÍ.

CONCURSOS I TREBALLS ESCOLARS

En diferents composicions presentades per nens i nenes en edat escolar al concurs LLORET, EL MEU POBLE, que convoca l'APAC cada any, d'ençà del 1987, es fa esment de l'estada de Josep CARNER els anys 1919 i 1920 a Lloret de Mar i al mite de DAFNE, que el poeta va localitzar en aquesta vila.

En algun d'aquests estudis juvenils, la imaginació dels concursants arriba a alterar el mite i atribueixen a DAFNE, «mare del llorer», l'origen del nom LLORET.

CLOENDA

Per Pere VIVES i SARRI

MEMÒRIA DE JOSEP CARNER (Sonet)

Perfecte com la veu resta el teu pas
i amb la màgia del vers al món obries
una musa tan alta que ha romàs
en la pura bellesa tots els dies.

Arquitecte del mot, mestre sagaç,
fins la flor més humil ens enriqueix,
la llum del teu sol no coneix l'ocàs,
del País has glossat seny i follies.

Del cant més ric ets violí i arquet
i des del Pirineu fins a Lloret
el teu vers ha creat viva la idea.

«Lluna i llanterna», «Lloc», «Mar», «Bestiari»,
«Arbres», «Nabí», «Ofrena», «Llegendari»,
mel i cristall la musa és una dea.

(Capçal d'un treball de les nenes
Eva Chinchilla i Núria Fresquet,
2n. premi del Concurs 1990).

BIBLIOGRAFIA

- Carner, Josep. *Obres completes*. Poesia-Prosa-Teatre. Edit. Selecta. Biblioteca Perenne. Barcelona, 1968.
- Carta del «Restaurant DAFNE» del Casino de Lloret. Lloret de Mar, 1978.
- Domènech i Moner, Joan. *Cinquanta anys d'esforç turístic a Lloret de Mar*. Pàgs. 10, 11 i 13. Servei municipal de publicacions, 1982.
- Els homes d'en Patufet. Vol. V. Llaverias, per Josep Carner. Pàgs. 11 a 13. Edit. David. Barcelona, s/d.
- Fàbregas i Barri, Esteve. *Lloret de Mar. La història marinera. El turisme. L'esperit*. Josep Carner. Pàgs. 13, 18, 38, 44, 76 a 78, 167, 185 a 190, 214 i 222. Edit. Selecta. Barcelona, 1959.
- *Calendari cultural de Lloret de Mar*. Els cantors de Lloret (poetes, pintors i músics). Josep Carner. Impremta Santa Cristina, 1982.
- *El ballet clàssic català*. Apol·lo i Dafne. Pàgs. 61, 62 i 63 (en català). Text traduït a les llengües castellana, francesa, anglesa, alemanya i russa. Edit. Selecta. Barcelona, 1984.
- Gran Enciclopèdia Catalana. Carner i Puig-Oriol, Josep (per Albert Manent). Vol. 4. Pàgs. 457 i 458. Barcelona, 1973.
- Manent, Albert. *Josep Carner i el noucentisme*. Vida, obra i llegenda. Pàgs. 203, 204 i 324. 2.ª edició. Llibres a l'abast. Edicions 62. Barcelona, 1982.
- Manent, Marià. *Poesia completa (1916-1986)*. Pàgs. 26 a 29. Edit. Columna. Barcelona, 1986.
- Olaguer Recó (Josep Carner). *Lloret, paradís gentil*. «D'Ací d'Allà», vol. IV, n.º 10. Pàgs. 916 a 927. Barcelona, octubre, 1919.
- Vilà i Galí, Agustí M.ª. *Les nostres veles*, vol. 1, 1r. full. Lloret de Mar, 1984.

INDEX

	Pàg.
Prefaci. Per Germinal Ros i Martí	3
El nostre Josep Carner. Per Esteve Fàbregas i Barri	7
«Cançó trista», de Marià Manent. Flor Natural als Jocs Florals de Lloret, el 1920	17
Tres composicions de Josep Carner inspirades a Lloret de Mar	21
«Lloret, paradís gentil»	22
«Un vol d'orenels» (sonet)	30
«Goigs a llaor de Santa Cristina». Música d'Odiló Planàs	31
L'empremta de l'estada del poeta a Lloret de Mar	34
«El trànsit de Dafne» (guió per a un ballet clàssic)	36
«Llegenda de Dafne i Lloret»	39
Grup teatral Dafne	40
Una estàtua de la Nimfa	41
«El galanteig d'Apol·lo» (sardana)	42
«Les nostres veles»	43
Concursos i treballs escolars	44
Cloenda. Per Pere Vives i Sarri	45
Bibliografia	46

